

Merknadsskjema – merknader og innspill høsten 2024.

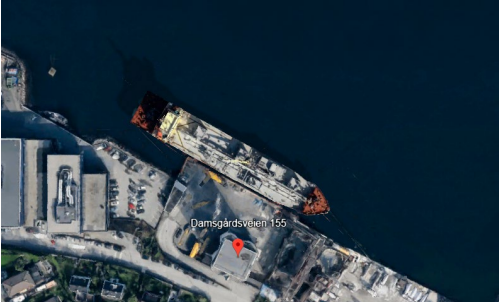
72050000 Bergenhus-Laksevåg. Kommunedelplan for kollektiv Laksevåg, arealdel

Plannavn	Bergenhus-Laksevåg. Kommunedelplan for kollektiv Laksevåg, arealdel.
Arealplan-ID	72050000
Saksnummer	PLAN-2024/11682
Utarbeidet av	Teamet
Sist revidert	05.02.2026, Gjertrud Karevoll

Til varsel om arbeid med kommunedelplanens arealdel kom det i alt 24 merknader, 13 merknader fra private og 11 fra offentlige etater. Innspillene er en viktig del av arbeidet med det framtidige planforslaget. I denne fasen er relevant informasjon fra innspillene brukt inn i arbeidet med konsekvensutredningen.

Merknadsskjemaet legges ved høring av konsekvensutredning for å synliggjøre hvilke merknader som tidligere er kommet inn og skal jobbe videre med i planforslaget. Etter høring av konsekvensutredningen vil det komme ytterligere merknader.

Forslagsstillers kommentarer vil være utfyllende når planforslaget kommer til førstegangsbehandling.

PB360 Ref.nr	BK360 Ref.nr	Avsender	Hovedpunkt i merknad/uttalelse	Forslagsstillers kommentar
9	2024_42728-10	Kristian Lonebotnen 27.11.2024	Viser til informasjon/kilde for hvor grensen mellom Gravdal og Nygård gikk.	Tatt til orientering.
12	2024_42728-14	Heidelberg Materials Sement Norge. Advokat Carl Fredrik Hestbek på Vegne av HMSN 02.12.2024	De har ca 60 anløp med bulkskip som ligger til kai på deres eiendom hvert år, og ca 7000 bulkbiler per år som kjører ut sement. Viser til samfunnsbehovet for sement/betong i konstruksjoner, og at driften av anlegget ikke forstyrres. Peker på at planarbeidet bør hensynta og tilpasses dette. De framhever to av traseene som problematisk for videre drift;	Tatt til orientering. A2 er silt ut i alternativanalysen

			A2 vil være til hinder for skip til kai. A1 vil være utfordrende med tilkomst for bulkbilene, da Damsgårdsveien er smal, ca 9,5 meter. Ber om at særskilt løsning for atkomst for bulkbiler løses. A3 ser ikke ut til å være til hinder for atkomst bulkbiler, noe trafikkplanen for området må ta inn i seg.	
19	2024_42728-19	Frydenbø Eiendom_AS	Er positiv til bybane på Laksevåg og styrking av kollektivtilbudet i området. Fremhever følgende punkter: 1) Grunneierne ønsker å involveres i konsekvensutredningen. Ønsker å delta aktivt i prosessen og bidra til å sikre en balansert og gjennomførbar planlegging. 2) Mener det er viktig at indre Laksevåg betjenes med en bybaneholdeplass, med omstigningsmuligheter i Gyldenpriskrysset. Ønsker å være med i dialogen. 3) Er positive til tunnelløsninger for å oppnå et best mulig bymiljø på Laksevåg. 4) Mener at en bybane på fylling er negativt for kulturlandskapet på Laksevåg. Påpeker at dette også vil være utfordrende for bygget i Damsgårdsveien 135, som står på pæler, og at det her vil være behov for en teknisk vurdering.	1. Pågående planarbeid er koordinert gjennom Puddefjorden United. 2. Tatt til orientering. 3. Tatt til orientering. 4. Tatt til orientering.
22	2024_42728-22	NCC Property Development AS	Viser til fellesmerknad fra Områdeforum for Laksevåg (ref. nr 25), og kommer her med utfyllende merknader knyttet til sin eiendom; Laksevågneset 18 (gbnr. 152/2 m.fl.): NCC mener eiendommen er blant de første som utbygges og som bidrar til å starte transformeringen av Laksevåg fra et industriområde til en levende bydel med boliger, næring og utadrettet virksomhet. 1) Peker på behovet for raske avklaringer på trasevalg slik at det arbeidet som er igangsatt av kommunen og private grunneiere ikke får stopp og blir irrelevant pga forsinkelser i beslutninger og for mange trasévalg. 2) Mener alt. A2 vil forringe områdets attraktivitet, skape usikkerhet og langvarig forsinkelse av utviklingen av alle eiendommene på Laksevåg. Viser til en rekke negative konsekvenser for Søndrevågen ved valg av alt. A2. 3) Ønsker at alt. A2 ekskluderes fra videre planlegging så raskt som mulig. 4) Ønsker at det gode samarbeidet med grunneiere og Plan- og bygningsetaten fortsettes for å sikre en helhetlig og koordinert utvikling av området. 5) Ønsker at Kollektivtransport på sjø vurderes som del av løsningen.	1. Tatt til orientering. 2. A2 er silt ut i alternativanalysen 3. Tatt til orientering. 4. Tatt til orientering. 5. Tatt til orientering.

23	2024_42728-23	Linstow As, Damsgårdsveien 161-171	Viser til fellesmerknad fra Områdeforum for Laksevåg (ref. nr 25), og kommer her med utfyllende merknader knyttet til sin eiendom Gnr. 155, Bnr. 18 og 84 isolert sett: 1. Ønsker at utviklingen av området skal inkludere utfylling i sjø, i tråd med Strategisk planprogram for Laksevåg og Sjøfrontstrategien. Dette vil muliggjøre ny byutvikling med blandede funksjoner, inkludert boliger, offentlige funksjoner (f.eks. helsehus), og publikumsrettede uterom langs sjøfront og bybanetrasé. Ønsker å bevare eksisterende bygningsmasse og integrere den i ny utvikling. 2. Kommentarer til bybaneløsninger (A-alternativene): Med utfylling i sjø: Alle A-alternativene kan innpasses og gir god kollektivbetjening for ny utvikling. Uten utfylling i sjø: Begrenset utviklingspotensial. Aktuelt med videreføring av næring i eksisterende bygg, evt. noe ny næring på dagens parkeringsareal. 3. Spesifikke kommentarer til trasealternativer: Alt A1 (Dagens Damsgårdsvei): Viktig å sikre tilstrekkelig bredde og adkomst for alle brukergrupper. Alt A2 (Bybanestopp på parkeringsplass): Forutsetter utkjøp av areal. Uten utfylling gir dette liten utviklingsmulighet. Alt A3: Positiv nærhet til bybanestopp, forutsatt at adkomst via Damsgårdsveien opprettholdes. Rangering ved fravær av utfylling: Foretrekker Alt A1 og A3 foran A2. 4. Videre prosess og forutsetninger: Støtter etablering av bybane til Laksevåg, forutsatt at eksisterende virksomheter kan erstattes på en bærekraftig måte. Ønsker å bidra aktivt i videre utredninger, særlig med fokus på hvordan byutvikling rundt trase og holdeplasser kan realiseres. 5. To hovedmål for videre arbeid: Hensiktsmessig trase og strategisk plasserte holdeplasser. Byutvikling som gir byliv, oppfyller strategiske mål og er gjennomførbar for grunneiere. De understreker behovet for nært samarbeid mellom kommune og grunneiere, i tråd med bystyrets vedtak.	1.-3. Tatt til orientering. 4. Pågående planarbeid er koordinert gjennom Puddefjorden United. 5. Tatt til orientering.
24	2024_42728-24	Laksevåg Utvikling AS v/ Bono Bolig AS, eier av (Johan Berentsens vei?)	1) Støtter bybane som kollektivløsning, men transformasjon må komme i gang før. Også viktig for å øke kundegrunnlaget. Tilkost til eiendommen fra Laksevåg senter må opprettholdes, og støtter plassering av holdeplass ved Bruno.	1.-5. Tatt til orientering

			2) Kommunen må være pådriver for avvikling av forsvarets virksomhet i Bruno, uheldig å ha et strategisk militært mål i et byutviklingsområde. 3) Trafikkanalysen (2024) har metodesvakheter med framskriving av trafikkmengder og antatt utbyggingspotensiale, og må nyanseres og justeres. 4) Kommunen må etablere og kommunisere en bindende tidslinje, for å unngå forsinkelser. Tilstrekkelig med ressurser må avsettes, og reell medvirkning må inngå i prosessen. 5) Belyse hvordan byutviklingen med ulike traseer og holdeplasser kan bidra til måloppnåelse i strategisk planprogram; <i>(1) Sikre en hensiktsmessig bybanetrase med egnede holdeplasser på strategisk riktige steder på Laksevåg.</i> <i>(2) Sikre at valgte bybanetrase/holdplasser gir rom for en byutvikling på Laksevåg som;</i> <i>a. sikrer at utviklingen på Laksevåg kan komme i gang, skape byliv på Laksevåg og dermed kundegrunnlag for banen,</i> <i>b. bidrar til å oppfylle de mål som er vedtatt i strategisk plan for Laksevåg, og</i> <i>c. er gjennomførbar og kan etableres innen rimelig tid. Man må da sørge for at virksomheter som må avvikles/endres har mulighet til dette som et bærekraftig alternativ. Prosesser knyttet til forsvarets avvikling må derfor starte.</i>	
26	2024_42728-26	Laksevåg verft v/ Opus	1) Jobber med en transformasjon av Laksevåg verft som skal legge til rette for utfylling i sjø, samt omdanning av verftsområdet til sentrumsformål. Viser til at ulike traséer er sikret arealmessig i planmateriale de har levert til PBE, slik at reguleringsplanen kan ferdigstilles og behandles før kommunen har landet endelig trase. 2) Har vurdert bybanetraséene over Laksevåg med utgangspunkt i utvikling av Laksevåg verft. Foreslår optimalisering av de ulike alternativene for å få bedre holdeplassfordeling og byrom: A1: Legge inn et ekstra bybanestopp ved tørrdokken og flytte traseen inn mot fjellskjæring vest for eksisterende teglsteinsbygg, ev kombinert med kort tunnel. A2: Stoppet på Laksevågneset flyttes til tørrdokken. B1: Mener tunnelalternativ er best og viser til mange positive sider av foreslått alternativ. 3) Påpeker viktigheten av samhandling og mener byutvikling og transformasjon av Laksevåg må skje parallelt med planlegging og utbygging av bybane.	1.-2. Tatt til orientering. 3. Pågående planarbeid er koordinert gjennom Puddefjorden United.

11	2024_42728-12	Eviny Termo ved Håkon Hammer Eikefet Områdeansvarlig tidligfase fjernvarme Bergen 28.11.2024	Eviny Termo har infrastruktur for fjernvarme og kjøling i planområdet. Ønsker tett dialog og koordinering for å sikre fornybar varme- og kjøleløsning med høy leveringssikkerhet. Laksevåg: Eksisterende fjernvarmeledning er bygget fra sør i Damsgårdsveien frem til Puddefjordsbroen. Ønsker videreføring av fjernvarmetraséen fra sør i Damsgårdsveien til Laksevågneset. Er i dialog med PBE om overordnede prinsipper for teknisk infrastruktur på Laksevåg. Dokken: Ønsker videreføring av fjernvarmeledning og fjernkjøleledning fra Thormøhlens gate, på østsiden under Puddefjordsbroen, inn til Dokkenområdet. Tidlig beslutning om bybanetrasé er viktig for å sikre en god energiløsning på Dokken. Blir sannsynligvis behov for å avklare energiløsning på Dokken før bybanetraséen i området blir endelig vedtatt. Ønsker derfor å utrede muligheten for felles kulvertløsning for infrastruktur der det er aktuelt å krysse fremtidig bybanespor. Ønsker å sikre at Eviny's infrastruktur ikke må legges om når bybanen skal bygges.	Tatt til orientering.
27	2024_42728-27	LAB Eiendom	LAB Eiendom viser til felles innspill fra grunneierforumet på Laksevåg, men kommer i tillegg med egne presiseringer. 1)De understreker viktigheten av fortsatt grundige medvirkningsprosesser da valg av bybanetrasé blir styrende for videre byutvikling og transformasjon. Involvering vil sikre et godt beslutningsgrunnlag. LAB Eiendom har to utviklingsprosjekter på Damsgård/Indre Laksevåg: • «Parkeringstomten» (gnr. 157 bnr. 11) i samarbeid med Fremre Eiendom AS • «Skjøndal slipp» (gnr. 157 bnr. 6 og 20 + gnr. 158 bnr. 104, 105 og 107) i samarbeid med Frydenbø Eiendom AS 2)De er opptatt av fremdrift og mener kommunen må unngå stans i utviklingen på Laksevåg i påvente av trasévalg for bybanen. Utviklingen av Indre Laksevåg har stoppet opp på grunn av usikkerhet om fremtidig bybanetrasé, og de mener det er viktig å komme videre med områdereguleringen for Indre Laksevåg. 3)Foreslår at fremtidig bybanetrasé legges i utkanten av plangrensen for områdereguleringen, enten parallelt med Puddefjordsbroen (C-	1.-4.Tatt til orientering.

			alternativene) eller lengre nord (A3-alternativet), for å sikre god kollektivdekning og videre utvikling.	
			4)Påpeker at Indre Laksevåg ikke må nedprioriteres i den helhetlige utviklingen mellom Damsgårdssundet og Laksevåg.	

17	2024_42728-17	Laksevåg Kulturhistorisk forening og Laksevåg Kulturråd Gisken Nygård 05.12.2024	1)Peker til C1 som beste alternativ. 2)Ønsker en (metro/ raskere bybane som går rett i tunell til Fyllingsdalen med knutepunkt for overgang fra buss til bane fra tunnelen. 3)Kryssing av fjorden i alt. A-B gir konsekvenser på grunn av lav seilingshøyde(4,5m) som vil utestenge de fleste båter. Uttaler en bekymring for at bro på fylling vil endre strømmen, vannkvalitet og skade marint liv. Ber om at brotrasé ikke skal negativt påvirke innsatsen og resultatene fra oppryddingen og rensingen av Store Lungegårdsvann. 4)A1- Banen vil bli til skade for bomiljøet i Damsgårdsveien og skade næringsvirksomheten i området, spesielt i anleggsperioden. A2 - Tørrdokken vil bli innestengt, noe som gjør at Statsraaden, Kongeskipet eller andre fartøy ikke vil betjenes fra dokken. Er ødeleggende for strandstedet Laksevåg – både for levende kultur, kulturminner og aktiviteter i og ved sjøen. Argumenterer at Laksevågs identitet står i fare. Viktig å bevare nærhet til sjøen. Viktig å ikke ødelegge for drift av tørrdokken. Laksevågparken og kirkebukten et viktig samlingspunkt. A3- Bra at den går i tunell. B1- Skeptisk til landing ved slippet, bra at den går i tunnel.	1.-4 Tatt til orientering.
21	2024_42728-21	Laksevåg Røde Kors Hjelpekorps	1) Har base i Fergehallen (Damsgårdsveien 221), som er utgangspunkt for deres oppdrag. God tilkomst til basen er viktig for deres operative virksomhet. Bistår i søk- og redningsoppdrag og hjelpeoppdrag for Helse Bergen. Har i gjennomsnitt ca 5 slike oppdrag hver måned, der rask responstid kan være avgjørende for liv og helse. 2) Viser til at en eventuell bybanetrase over fylling i sjø må bygges med seilingshøyde på minst 4,5 meter for at	1.-2-Tatt til orientering.

			redningsbåten skal komme til. Fergehallen har også en rolle i lokale, kulturelle arrangementer som Samsgårdsdagene og tønnebålet på St.Hansaften. Ber om at planlegging av traseen tar hensyn til tilkomsten til fergehallen, at sjøberedskapen sikres, og at lokal kultur og historie vernes om.	
25	2024_42728-25	Grunneierforum Laksevåg (områdeforum)	De støtter forslaget om å etablere bybane på Laksevåg, og er positiv til at kommunen vurderer trasévalgene med sikte på realisme og gjennomførbarhet. De har følgende innspill: - Trafikkanalysen (2024) må nyanseres og justeres opp mot andre relevante utredningsarbeid som pågår. - Kommunen må etablere en bindende tidslinje. Manglende avklaringer av trase er til hinder for utviklingen. - Reell medvirkning, ønsker å bidra. - Konsekvensvurderingen må bidra vise hvordan byutviklingen, banetraseene og holdeplassene oppfyller målene fra strategisk planprogram, særlig; - <i>a) sikrer byliv på Laksevåg og dermed kundegrunnlag for banen,</i> - <i>b) bidrar til å oppfylle de mål som er vedtatt i Strategisk plan for Laksevåg, og</i> - <i>c) er gjennomførbar for grunneierne som et bærekraftig alternativ til deres eksisterende virksomheter i dag, hvis disse må avvikes/endres.</i>	Tatt til orientering.
35	2024_42728-34	Laksevåg bueskyttere, Eldre Laksevågs Gutters Forening, og Laksevågs Bueskytters Velforening	De er et guttekorps for barn og unge mellom 6 og 22 år. Det er det eneste guttekorpsset igjen på Laksevåg, og det er de som er ansvarlig for bygging av det årlige tønnebålet, en mer enn 100 år gammel tradisjon. Bålet er en viktig inntektskilde for korpset. 2 av de foreslåtte traseene vil ha stor innvirkning på korpsets inntekter og mulighet for fremtidig eksistens. A1 vil være ødeleggende for deres eksersis i Samsgårdsveien, og A2 vil være ødeleggende for framtidige tønnebål. Ønsker derfor ikke at park/ badeplass skal bli påvirket av Bybanetrassen. De har ingen alternativer til dette.	Tatt til orientering. A2 er silt ut i alternativanalysen

7	2024_42728-7	Bergen kommune, ved Helsevernenheten,	1) Er bekymret for at Alt. A2 vil få både fysiske og visuelle negative konsekvenser med tanke på tilgang til sjø. Uheldig om det hindrer for en fremtidig strandpromenade, bading og tilgang med båt og kajakk.	1. A2 er silt ut i alternativanalysen 2. Tatt til orientering.
---	--------------	---------------------------------------	---	---

		25.11.2024	2) Påpeker at tilrettelegging for ulike syklistgrupper er viktig, spesielt et alternativ for barn og mindre øvede, om dagens tilbud i Damsgårdsveien faller bort.	
8	2024_42728-8	Kystverket 26.11.2024	De viser tidligere faglige råd om plassering av ny bybane over Puddefjorden. Kystverket anbefaler Byrådets tilrådde løsning hvor kollektivtraséen plasseres nært eller på dagens Puddefjordsbro. I sin uttale datert 4.2.2021 til overordnet strategi for Dokken 2050 sa de blant annet: «Konkret vil vi minne om at broer begrenser framkommeligheten på sjøveien. Jo nærmere framtidig gang- og sykkelbro, eventuelt bybane, kommer eksisterende bro over Puddefjorden, jo mer fleksibelt land- og sjøareal har havbyen til utvikling av næringer som har behov for landareal med kai og da særlig dypvannskai. Farvannskrysninger krever tillatelse etter havne- og farvannsloven.» I uttalen datert 14.12.2022 til Bergenhus – bybane og sykkelvei i Bergen sentrum (deres ref. PLAN-2022/20561-81) uttalte de «Det må være tilstrekkelig areal mellom sykkelveg/fortau/bybane og kai, slik at fartøyenes bruk av landgang, samt nødvendig areal til lasting/lossing, er sikret både med tanke på fartøyene og andre brukere av området. Kystverket legger til grunn at planforslaget ikke kommer i konflikt med fartøyenes bruk av kaiene og sikker og effektiv bruk av kaiarealet. I vår uttale datert 6.2.2024 til planoppstart PLAN-2023-12694-19 Bergenhus – Dokken sør, uttalte blant annet om ny bybanebro over Puddefjorden: «Av plandokumentene fremgår det at planen vil legge til rette for kryssing av Puddefjorden med ny gang- og sykkelbro og bro for bybane mellom Dokken og Laksevåg. Eksisterende bro over Puddefjorden har en seilingshøyde på 26 meter. Eksisterende gang- og sykkelbro er en vippebro, og har dermed ingen høydebegrensning i seilingsløpet. Kaiene langs Jekteviken, Dokken og Frieleneskaia er dypvannskaier. Skisserte fjordkryssinger over Puddefjorden vil hindre bruk av dypvannskaiaene Dokken vest 4, Frieleneskaia og Møhlenpriskaien, dersom det ikke er tilstrekkelig seilingshøyde på farvannskryssing med bro. Konsekvensene av de ulike kryssingsalternativene med seilingshøyder, må utredes med tanke på konsekvensene dette vil få for nyttetraffikken og fritidsflåten i området. Kystverket vil tilrå at dypvannskaier er tilgjengelig for skipstrafikken også i framtiden.» Viser også til at de har mottatt innspill fra Heidelberg Materials Sement Norge AS. Essensen er den samme som Heidelberg kom med i eget innspill gjengitt i egen inndeling tidlig i dette dokumentet, og det vises til at en seilingshøyde på 26 meter ikke er tilstrekkelig, da det kan komme sementskip med mastetopper på 33 meter.	Tatt til orientering
10	2024_42728-33	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) 28.11.2024	Henviser til Statsforvalteren for oppfølging og samordning av at samfunnssikkerhet er ivarettatt i plansaker.	Tatt til orientering.

13	2024_42728-15	Bane Nor SF 02.12.2024	Planområdet berører tunnelinngang tilhørende det nedlagte Dokkensporet. Som grunneier ber de om at sikring av adkomst til tunnelen opprettholdes, slik at tunnelen bevarer sin funksjon.	Tatt til orientering.
14	2024_42728-40	Vestland fylkeskommune 08.01.2025	Har stor interesse i prosjektet og i at planarbeidet skal lykkes med å lage en god korridor for bybanen som gir rask transport for reisende fra Loddefjord og fremtidig byutvikling på Dokken og Laksevåg. Pga flere interessenemotsetninger er det vesentlig at kunnskapsgrunnlag og KU er grundig og tilstrekkelig og følger opp intensjonen i planprogrammet om å legge overordnede rammer for drift av et samlet kollektiv- og banesystem. En fremtidig bybane til Loddefjord må bidra med å erstatte busstrafikken i vest korridoren, ellers vil det ikke bli mulig å pendle nye linjer via sentrum til andre bydeler. Er kritiske til at det bare planlegges for deler av traséen nå og ber om at plangrensen for arealdelen blir vurdert på nytt, for å sikre en forutsigbar byutvikling og raskest mulig utbygging av bybanen. 1) Påpeker at planarbeidet bør inkludere sentrum da det helhetlige transportsystemet ellers vil være uavklart. Viser til at vedtatt planprogram i 2015 legger opp til at hele traséen sees samlet, og mener at videre prosess må gjennomføres i samsvar med dette. Ber om at plangrensen for arealdelen blir vurdert på nytt for å sikre et sammenhengende og realiserbart banesystem. 2) Viser til at bybanen må få en effektiv trase for å adressere kapasitetsutfordringen. Påpeker at bybanen blir mindre konkurransedyktig mot biltrafikk og eksisterende busstilbud jo lenger inne i Puddefjorden den blir lagt. 3) Mener planarbeidet bør jobbe med å utforme et godt byttepunkt mellom buss og bybane på Lyngbø for å knytte de store buss-strømmene på rv. 555 til bybanen. 4) Fraråder at det jobbes videre med alternativer for kryssing av Puddefjorden nært eller på dagens Puddefjordsbro da dette vil få store negative konsekvenser for trafikkavvikling og utforming av veg- og trafikksystemet på begge sider. 5) Ønsker å unngå at sykkeltilbud og kollektivtilbud blir lagt i samme gate. Peker særlig på Kringsjåveien som vil være busstrase også i fremtidig situasjon. Et unntak er bybane og sykling på felles bro over Puddefjorden. Påpeker at det uavhengig av bybanen bør bygges en ny gang- og sykkelbro over Puddefjorden i forbindelse med utviklingen av Laksevåg og Dokken. 6) Ift kulturminne og kulturmiljø påpekes det at influensområdet i konsekvensutredningen må være stort nok til å fange opp konsekvensene av de fysiske og visuelle endringene i fjord- og bylandskapet. Og ber videre om at inngrepene visualiseres ved hjelp av 3D-modeller. 7) Viser til at traséalternativet A2 vil få store negative konsekvenser for kulturmiljøverdiene i området og fraråder denne løsningen. 8) Påpeker at det mtp kulturminne og kulturmiljø er problematisk at forbindelsen fra Dokken til sentrum utelates fra konsekvensutredningen. Viser til at et premiss for å kunne vurdere planen er at konsekvensene av de trafikale omleggingene i den historiske byen blir utredet. 9) Viser til at Sjøfartsmuseet ikke kjenner til kulturminner som blir direkte berørt av planarbeidet. Men påpeker at arbeidet må stanses hvis marine kulturminner oppdages, inntil området er undersøkt og eventuelt frigitt.	1.-6. Tatt til orientering. 7. A2 er silt ut i alternativanalysen 8.-9. Tatt til orientering.

15		Statsforvalteren i Vestland 02.12.2024	1) Er i utgangspunktet positiv til bybanen, men stiller spm. ved valg av banesystem for kobling til Ytre Laksevåg (Loddefjord/Storavatnet). Mener forlenging av linjen til Fyllingsdalen via Spelhaugen til Loddefjord fortsatt bør være et alternativ ved videre planlegging av utbygging av kollektivtransportsystemet mot vest. 2) Mener A2 må utgå, fordi en bybanetrase i sjøfront er en barriere og et brudd på målet om å åpne sjøfronten opp for allmennheten. 3) Mener alternativene som åpner for kryssing av Puddefjorden nord for Puddefjordsbroen hvor det samtidig kan anlegges gang/sykkelløsning isolert sett vil legge bedre til rette for gange og sykkeltrafikk på strekningen sentrum – indre Laksevåg.	1. Tatt til orientering. 2. A2 er silt ut i alternativanalysen. 3. Tatt til orientering.
16	2024_42728-9 & 2024_42728-39	Bymiljøetaten 05.12.2024	Vektlegger disse punktene i tilbakemeldingen: Mobilitet og trafikk: - Bilandelen må reduseres, og trafikkveksten må tas av gange, sykkel og kollektiv. - plassering av holdeplasser må vektlegges - Det må sikres tilstrekkelig fremkommelighet for alle trafikantgrupper. Byrom og byliv: - Potensiale for byliv, bruk av byrom og tilliggende bygg må være en del av vurderingene fremover Natur og miljø: - Hensynet til natur- og miljøfaglige interesser vektlegges. - Ber om at negative konsekvenser av tiltaket, slik som utfylling i sjø, store terrenginngrep, fjerning av vegetasjon, barriereeffekter på økologiske korridorer osv., i størst mulig grad unngås. Bymiljøetaten har fått utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for infrastruktur i grunnen på deler av Laksevåg som kan benyttes inn i planarbeidet. Innspill fra Klimaavdelingen: - Peker på at utfylling i sjø (a2) kan være negativt for naturmangfold og medføre utslipp av klimagasser. Det fins lite forskning på dette. Mer kunnskap må innhentes før man går videre med dette alternativet. Anbefaler en konsekvensutredning og viser til NINA- rapport om karbon i jord i Bergen, Stavanger, Trondheim og Oslo for mer informasjon. (lenke under). - Påpeker at fremtidig havnivåstigning og stormflo må tas høyde for. Om det er lenge til utbygging bør vi legge år 2150 til grunn i stedet for 2100 som står i retningslinjene i KPA2018. NINA- rapporten: https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/for-myndigheter/kutte-utslipp-av-klimagasser/klimasats/2023/karbonrike-arealer-i-sjo-kartlegging-og-bevaring/ Det vises til merknaden i sin helhet for detaljer i Bymiljøetaten sitt innspill	Tatt til orientering. A2 er silt ut i alternativanalysen.
36	2024_42728-13	Bergen Vann	Det må utarbeides en overordnet VA-plan, bestående av beskrivelse med tilhørende plantegninger. Bergen vann ønsker å samarbeide om denne, og gir faglig veiledning. VA-planen skal ha Bergen vann sin uttale før Bybane-planen behandles politisk. Ber om utarbeidelse av en mer omfattende infrastrukturplan utover det en ordinær VA-rammeplan omfavner, som bossnett, fjernvarme, andre kabler mm.	Tatt til orientering.

			Beskriver konkrete forhold tilhørende enkelte traséer om eksisterende kunnskap og mulige utfordringer som må tas hensyn til. Viser til merknaden i sin helhet for nærmere utdyping.	
			Ber om å bli kontaktet ved oppstart av utarbeidelse av første tilbudsgrunnlag i prosjektet.	
18	2024_42728-18	Bergen Havn AS 05.12.2024	Det er store utfordringer knyttet til lave broer. Alternativene A og B vil hindre en stor andel fartøy fra indre del av Puddefjorden. Er positiv til C-alternativene med dagens seilingshøyde. Tilgjengeligheten til eksisterende dypvannskaier bør sikres for skipstrafikken, dypvannskaiene langs Jekteviken, Dokken og Frieleneskaiei er også svært viktige i et forsvars- og beredskapsperspektiv. Konsekvensanalysene må omfatte sjøtransporten, betydningen for trygg og sikker ferdsel til og fra kai/havn, alternative areal og hvordan Bergen som beredskapshavn skal ivaretas. Det er svært viktig at sikker innseiling til Bergen indre havn ivaretas i alle faser av transformasjonen av Dokken. Tiltak som; bygging, graving, utfylling i sjø samt andre tiltak som kan påvirke sikkerheten eller ferdselen i sjøområdet krever tillatelse fra Bergen Havn, jf. hfl. § 14, første ledd. En orientering om denne søknadsplikten bør etter vår vurdering inntas i reguleringsbestemmelsene. Det er ikke tilstrekkelig at tiltaket er vist i planen. Søknad må sendes i god tid før tiltak iverksettes. Søknad om etablering av broer må imidlertid sendes til Kystverket, som rette myndighet for behandling av slike tiltak etter havne- og farvannsloven, jf. hfl. § 14, tredje ledd, bokstav d.	Tatt til orientering.
20	2024_42728-20	Statens vegvesen 06.12.2024	Positiv til arealplanarbeidet, men ser det som en særlig svakhet at strekningen Bergen sentrum-Dokken ikke er med. Dette gir usikkerhet om planløsning og gjennomføring, og peker på konflikter med både trafikkplan sentrum og Sydnestunnelen. Mener tunnel mellom Dokken og sentrum gir dårlig dekning for Dokken og Nøstet, inkl. hurtigrutekai og ferjetrafikk. Betjening av byutviklingsområder; Trasé for bybane må betjene aktuelle byutviklingsområder godt, både ved Laksevåg og ved Dokken/Nøstet. Mener det er uheldig at lokalisering av HFI/Fdir på Dokken sør er avklart før bybanetraséen er fastlagt. Rv. 555 Puddefjordsbroen og kryssområdene på Gyldenpris og Møhlenpris har nasjonale interesser som må hensyntas. Alternativene med bybane ført på og inntil Puddefjordsbroen må ventes å resultere i redusert kapasitet i kryssene på begge sider. Mener at dersom alternativet videreføres bør det ses på løsninger med buss i stedet, sa Puddefjordsbroen er en hovedåre for busser fra vest. Traséføring på selve broen kan videre være problematisk i forhold til broens bæreevne, og kan også gi svært dårlig framkommelighet for øvrig kollektivtrafikk. Gang- og sykkeløsninger; Det må planlegges gode gang- og sykkeløsninger, der både lokale og regionale forbindelser hensyntas og gjennomføring kan skje tidlig ved byutvikling. Peker på viktigheten av at gang- /sykkelbro som planlegges over Puddefjorden kan realiseres tidlig, uavhengig av bybanebro. Viktig at planen inkluderer ulike koblinger til målpunkter i Bergen sentrum.	Tatt til orientering.
41	2024_42728-35	Byantikvaren 18.12.2024	1) Har utarbeidet flere kulturmiljødokumentasjoner i forbindelse med større planarbeid som involverer tiltak ved Puddefjorden: Se merknad. Ønsker å bevare den industripregete bebyggelsesstrukturen på Laksevåg og viser til at verftene har vært en viktig del av byens	1.-3.Tatt til orientering. 4. A2 på fylling er silt ut i alternativanalysen

			utvikling og har en stor verneverdi. Er ikke prinsipielt negativ til bybanen, da den gir en god kollektivdekning. 2) Påpeker at Damsgårdsveien er smal og at en bybane her vil ha store konsekvenser for alle andre trafikantgrupper. Viktig at det arbeides imot fremkommelighet for alle trafikantgrupper, under og etter bybaneetablering. 3) Tunell i deler av traseen er alternativ til dagløsning i Damsgårdsveien. Alle traseene kommer ut i viktige kulturmiljø og det vil være behov for mye arbeid for å få til god stedstilpasning av tunellportaler. 4) Påpeker at kryssing over Puddefjorden kan gi utfordringer med kulturmiljøet, og at en bro på 4.5m vil være problematisk i forhold til mye av dagens aktiviteter langs fjorden. Mener broene lengst inne i Puddefjorden er best, og vil ha minst konsekvenser på dagens aktivitet, som de ønsker å bevare. Ønsker helst alt. C da den vil gi minst konsekvenser for kulturmiljøverdiene. Mener en potensiell bybane på fylling vil få negative konsekvenser for kulturmiljøet rundt hele Puddefjorden.	
--	--	--	---	--